

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pilietinės visuomenės vaidmens ES ir Indijos laisvosios prekybos sutartyje (nuomonė savo iniciatyva)**

(2012/C 24/10)

Pranešėja **Madi SHARMA**

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis savo Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2010 m. rugsėjo 14 d. nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl

*Pilietinės visuomenės vaidmens ES ir Indijos laisvosios prekybos sutartyje.*

Išorės santykių skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2011 m. spalio 5 d. priėmė savo nuomonę.

475-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. spalio 26–27 d. (spalio 27 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 152 nariams balsavus už, 3 – prieš ir 5 susilaukė.

**1. Išvados ir rekomendacijos**

1.1 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) mano, kad ES ir Indijos laisvosios prekybos sutartis galėtų būti naudinga tiek Europai, tiek Indijai, nes galėtų būti naudinga spartesnio vystymosi, didesnio konkurencingumo, didesnės gerovės ir didesnio darbo vietų skaičiaus požiūriais. Prekyba yra svarbi vystymuisi ir skurdo mažinimui. Tačiau visoms šalims svarbu kruopščiai, skaidriai ir išsamiai įvertinti jos poveikį ekonomikai, visuomenei ir aplinkai. Šiomis aplinkybėmis pilietinei visuomenei tenka pagrindinis vaidmuo.

1.2 Derybų dėl laisvosios prekybos sutarties procesas, įskaitant jos galimo poveikio įvertinimą, turi keletą trūkumų, kuriuos abi pusės turi išnagrinėti prieš pasirašydamos laisvosios prekybos sutartį. Komisijos tarnybų parengtoje derybinėje pozicijoje teigiama, kad reikėjo skirti daugiau dėmesio neoficialaus darbo poveikiui, o išsamesnė sutarties poveikio darbo vietų perkėlimui analizė leistų tiksliau prognozuoti kitą socialinį poveikį, pavyzdžiui, poveikį skurdui, sveikatai ir **švietimui** <sup>(1)</sup>.

1.3 EESRK primena, kad remiantis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 207 straipsniu, bendra ES prekybos politika turi būti „vykdoma vadovaujantis Sąjungos išorės veiksmų principais ir tikslais“ ir, remiantis Europos Sąjungos sutarties 3 straipsniu, ji, be kita ko, turi prisidėti prie tvaraus vystymosi, skurdo panaikinimo ir žmogaus teisių apsaugos. Prekyba nėra savitikslių.

1.4 EESRK rekomenduoja skubiai atlikti naujus tyrimus, kuriuose būtų aiškiai atsižvelgta į tikrą laisvosios prekybos sutarties poveikį ES ir Indijos visuomenei (visų pirma 4 būdai (PPO taisyklės), MVĮ, darbo teisėms, moterims, vartotojų apsaugai, neoficialiai ekonomikai, žemės ūkiui, skurdui, galimybei apsirūpinti pagrindinėmis prekėmis, pavyzdžiui, gyvybiškai svarbiais vaistais). Siekiant skaidrumo šie tyrimai turėtų būti atliekami

kartu su viešais moksliniais tyrimais ir praktiniais seminarais su pilietine visuomene. Jų rezultatai galėtų būti įtraukti į derybas, kurios šiuo metu jau pasiekė galutinį etapą.

1.5 EESRK ragina Tarybą, Parlamentą ir Komisiją užtikrinti, kad prieš pasirašydama sutartį ES:

— atsižvelgtų į ES pilietinės visuomenės nuomonę ir nuogaštavimus,

— visapusiškai konsultuodamasi su socialiniais partneriais įvertintų galimą 4 būdo scenarijų, apimančio darbo kokybę ir kiekybę kiekviename sektoriuje ir valstybėje narėje, poveikį,

— laikytųsi savo teisinių įsipareigojimų užtikrinti, kad laisvosios prekybos sutartis nedidintų skurdo

ir kad sutartis:

— būtų grindžiama veiksminga žmogaus teisių sąlyga, derančia su ES praktika praeityje ir deklaruojama politika,

— turėtų plataus užmojo tvaraus vystymosi skyrių, kuris apimtų darbo ir aplinkos apsaugos nuostatas, kurias būtų galima įgyvendinti įprastomis ginčų sprendimo procedūromis su veiksmingomis teisės gynimo priemonėmis,

— užtikrintų visų pirma Tarptautinės darbo organizacijos skatinamomis teisėmis grindžiamą pagrindą, skirtą dirbantiems neoficialios ekonomikos sektoriuje,

— turėtų dvišalę socialinės apsaugos sąlygą, kuria būtų atsižvelgta ne tik į pavojus ES ir Indijos vietos pramonei, bet ir pavojus visuomenei, įskaitant darbo vietų perkėlimą.

<sup>(1)</sup> Europos Komisijos tarnybų derybinė pozicija „Prekybos poveikio tvarumui vertinimas dėl ES ir Indijos laisvosios prekybos sutarties“, 2010 5 31.

1.5.1 EESRK rekomenduoja sukurti pilietinės visuomenės atliekamos stebėsenos mechanizmą. Šiam mechanizmui turėtų būti suteiktas įgaliojimas teikti konkrečias rekomendacijas dėl būtybės taikyti nuostatą dėl socialinės apsaugos, pagal kurią atitinkamos valdžios institucijos privalėtų pateikti pagrįstą atsakymą. Reikėtų mokyti pilietinę visuomenę ir stiprinti jos gebėjimus stebėsenos vykdymo srityje.

1.6 ES ir Indijos laisvosios prekybos sutarties turinys dar išlieka slaptas ir todėl šioje nuomonėje negalima aptarti jo ypatumų.

## 2. Įžanga

2.1 ES ir Indijos laisvosios prekybos sutartis apimtų penktadalį visų pasaulio gyventojų, tai būtų viena svarbiausių laisvosios prekybos sutarčių pasaulyje. Ji gali būti labai naudinga tiek ES, tiek Indijos visuomenei.

2.2 Abiems šalims tenka spręsti svarbias ekonomines problemas, ES – dėl senėjančių gyventojų ir prisotintų rinkų, o Indijai – dėl nepaprastai didelio gyventojų skaičiaus ir didėjančios urbanizacijos. Abiejų rinkų liberalizavimas ir tolesnis atvėrimas atsižvelgiant į skirtingą abiejų regionų vystymąsi gali būti naudingas abiejų šalių gyventojams.

2.3 ES ir Indijos verslo organizacijos pripažįsta, kad gali pasiūlyti darbo vietų perkėlimų. Tačiau tolesnis abiejų rinkų atvėrimas, taip pat gebėjimų ugdymas, mokymo programos, keitimasis žiniomis, infrastruktūros vystymas, nuostatos dėl tiekimo grandinių ir bendrų įmonių kūrimas, Indijos ir ES prekyba gali paskatinti tvarų augimą, didesnę konkurencingumą ir ilgalaikiu laikotarpiu padėti sukurti daugiau darbo vietų. Sprendžiant tam tikras problemas svarbus vaidmuo teks Europos verslo ir technologijų centrui, kurio tikslas – teikti praktinius sprendimus į Indijos rinką patenkančioms įmonėms.

2.4 Inovacijų skatinimas remiantis laisvosios prekybos sutartimi gali užtikrinti būsimą įmonių konkurencingumą. Europos ir Indijos įmonės vis dažniau bendradarbiauja technologijų vystymo srityje daugelyje sektorių. Indija turi pigią, bet labai kvalifikuotą darbo jėgą, turinčią didelius gebėjimus mokslinių tyrimų ir taikomosios veiklos srityje. Abiems šalims reikia sąlygų, kurios skatintų tvarias investicijas į inovacijas. ES įmonių patirtis ir žinios Indijoje, o Indijos įmonių – ES, gali būti svarbus privalumas, padedantis patenkinti šiuos poreikius.

2.5 Laisvosios prekybos sutartis daro svarbų poveikį užsienio investicijoms. Siekdama pritraukti daugiau lėšų Indija nuo 1991 m. liberalizuoja ir paprastina tiesioginių užsienio investicijų

tvarką, o tai padidino tiesioginių užsienio investicijų apimtį. Tuo remdamasi laisvosios prekybos sutartis suteiktų ES įmonėms galimybę patekti į rinką ir užtikrintų teisinį saugumą<sup>(2)</sup>. Naujomis laisvosios prekybos sutartimis sukurtomis aplinkybėmis turi būti atliktas kruopštus Indijos atvėrimo tiesioginėms užsienio investicijoms, kuris turi būti laispsniškas, poveikio įvertinimas.

2.6 Šioje nuomonėje neapžvelgiama galima laisvosios prekybos sutarties ekonominė nauda. Joje aptariamas neaiškus poveikis visuomenei ir aplinkai ES, visų pirma turint omenyje 4 būdą ir skurdesniam Indijos visuomenės segmentui. Šis poveikis yra svarbi ES įmonių kruopštaus tikrinimo ir prekės ženklų apsaugos interesų dalis. Užsienio prekybą vykdančios ES įmonės turi nagrinėti įmonių socialinės atsakomybės, darbo ir žmogaus teisių klausimus ir už Europos ribų.

## 3. Derybų procesas

3.1 Derybininkai konsultavosi su didelėmis įmonėmis tiek ES, tiek Indijoje. Tačiau EESRK, kaip visų pilietinės visuomenės segmentų konsultacinė institucija, yra susirūpinęs, kad derybininkai konsultuojasi ne su visais visuomenės suinteresuotaisiais subjektais vienodomis sąlygomis, ir ragina Europos Komisiją atsižvelgti į visų suinteresuotųjų subjektų nuomonę abiejose šalyse. Komitetas ragina Europos Komisiją konsultuotis su MVĮ dėl galimo poveikio, su profesinėmis sąjungomis dėl neaiškumų, susijusių su darbo garantijomis ir 4 būdu, su vartotojų grupėmis ir žemės ūkio sektoriumi dėl maisto saugos ir apsirūpinimo maistu saugumo ir Indijos neoficialios ekonomikos atstovais.

3.2 Susirūpinimą dėl galimo LPS neigiamo poveikio ir nuostatų, kuriomis vadovaujantis buvo vykdomos šios derybos, išreiškė daugelis ES ir Indijos NVO ir profesinių sąjungų, ES fondai ir Indijos neoficialios įmonės<sup>(3)</sup>. **EESRK pripažįsta prekybos derybų slaptumo svarbą, bet dėl labai svarbaus skaidrumo siekio ragina Europos Komisiją paaiškinti bet kokius neaiškumus, paskelbiant Komisijos pasiūlymus dėl šių klausimų.**

<sup>(2)</sup> OL C 318, 2011 10 29, p. 150

<sup>(3)</sup> Tyrimuose nurodomi sunkumai dėl papildomųjų TRIPS ir INT nuostatų, finansinių paslaugų liberalizavimo ir dereguliacijos, prekybos liberalizavimo prekių ir žemės ūkio sektoriuose, didžiųjų mažmeninės prekybos tinklų įsiskverbimo į rinką, investavimo ir vyriausybės viešųjų pirkimų tvarkos liberalizavimo ir eksporto ribojimo uždraudimo. Žr., pvz., S Polaski et al, *India's Trade Policy Choices: Managing Diverse Challenges* (Carnegie, 2009 m.), S Powell, *EU India FTA: Initial Observations from a Development Perspective* (Traidcraft, 2008), C Wichterich, *Trade Liberalisation, Gender Equality, Policy Space: The Case of the Contested EU-India FTA* (WIDE, 2009 m.), K Singh, *India-EU FTA: Should India Open Up Banking Sector? Speciali ataskaita* (Delis, 2009 m.), CEO/India FDI Watch, *Trade Invaders: How Big Business is Driving the EU-India FTA Negotiations* (2010 m.).

3.3 EESRK mano, kad prekyba negali būti atskirta nuo Europos išorės veiksmų tarnybos kompetencijos. Norint išlaikyti Europos vertybes ir principus, būtinas Europos politikos nuoseklumas. Komitetas rekomenduoja, kad apie derybas būtų informuojami visi susiję generaliniai direktoratai.

#### 4. Poveikio tvarumui vertinimas (PTV)

4.1 Europos Komisija užsakė nepriklausomų konsultantų poveikio tvarumui vertinimą, kuris buvo atliktas 2009 m.<sup>(4)</sup> Poveikio tvarumui vertinimas parodė, kad laisvosios prekybos sutarties socialinis poveikis ES būtų nedidelis, jis neturėtų poveikio darbo užmokesčiui ir sukeltų tik nereikšmingą darbo vietų perkėlimą<sup>(5)</sup>, o Indijoje kvalifikuotų ir nekvalifikuotų darbuotojų darbo užmokestis padidėtų 1,7 proc. trumpuoju laikotarpiu ir 1,6 proc. ilguoju laikotarpiu ir būtų pastebimas darbo vietų perkėlimas siekiant geriau apmokamų darbų<sup>(6)</sup>.

4.2 Europos Komisija teikia didelę svarbą šiam poveikio tvarumui vertinimui pabrėždama bendrą laisvosios prekybos sutarties naudą<sup>(7)</sup>. Tačiau svarbu paminėti, kad tame pačiame poveikio tvarumui vertinime perspėjama dėl galimų pavojų visuomenei ir aplinkai.

4.3 ES profesinės sąjungos nuogaštuoja dėl darbo teisių ES ir ragina atlikti galimo 4 būdo scenarijaus poveikio vertinimą iki derybų pabaigos. Toks vertinimas turėtų apimti poveikį darbo kokybei ir kiekybei kiekviename sektoriuje ir kiekvienoje valstybėje narėje. Taip pat jis turi būti rengiamas visapusiškai konsultuojantis su socialiniais partneriais, atliktas prieš laisvosios prekybos sutarties įsigaliojimą bei po jo, taip pat turi būti pateiktos privalomos rekomendacijos dėl bet kokio nustatyto neigiamo poveikio prevencijos ar sušvelninimo.

4.4 Poveikio tvarumui vertinime laisvosios prekybos sutarties poveikis darbo standartams ir darbo sąlygoms Indijoje apibūdinamas kaip „neaiškus“. Indijos atveju, pagal oficialią vyriausybės statistiką, apie 90 proc. Indijos ekonomikos yra neoficiali (arba neorganizuota) ir artimiausiu metu svarbių pokyčių nenumatyta<sup>(8)</sup>. TDO ir PPO duomenimis, dirbantys neoficialiame sektoriuje pragyvena iš mažiau nei 2 JAV dolerių per dieną<sup>(9)</sup>. Dauguma darbingų moterų (daugiau nei 95 proc.) dirba neoficialiame sektoriuje ir joms gresia neproporcingai didelis pavojus.

<sup>(4)</sup> ECORYS, CUTS, *Centad*, Prekybos poveikio tvarumui vertinimas dėl ES ir Indijos laisvosios prekybos sutarties– TRADE07/C1/C01, 2009 5 18.

<sup>(5)</sup> Ten pat, p. 17–18. Prognozuojamas darbo vietų perkėlimas, apie 250–360 darbo vietų iš 100 000.

<sup>(6)</sup> Ten pat, prognozuojamas darbo vietų perkėlimas, apie 1 830 – 2 650 darbo vietų iš 100 000.

<sup>(7)</sup> 2011 m. vasario 16 d. Komisijos nario Karel De Gucht laiškas Europos Parlamento nariams.

<sup>(8)</sup> Nacionalinė neorganizuoto sektoriaus įmonių komisija, *The Challenge of Employment in India: An Informal Economy Perspective, Volume 1, Main Report* (Naujasis Delis, 2009 m. balandžio mėn.), p. 2.

<sup>(9)</sup> Bacchetta et al. *Globalization and Informal Jobs in Developing Countries* (TDO /PPO:Ženeva, 2009 m.).

4.5 Poveikio tvarumui vertinimas pabrėžia galimą poveikį aplinkai, nurodant galimą nedidelį neigiamą poveikį atmosferai<sup>(10)</sup>, žemės kokybei<sup>(11)</sup>, biologinei įvairovei<sup>(12)</sup> ir vandens kokybei<sup>(13)</sup>. EESRK mano, kad reikia atkreipti dėmesį į poveikio tvarumui vertinimo perspėjimus.

4.6 Poveikio tvarumui vertinimo metodikos nepakanka norinti įvertinti realų poveikį. Poveikio tvarumui vertinime visų pirma buvo analizuojama oficiali ekonomika, kurios ekonominis modeliavimas palyginti paprastas<sup>(14)</sup>. Jo poveikio visuomenei ir aplinkai analizė, priešingai, grindžiama mažiau skaidria kokybine metodika. Poveikio tvarumui vertinime tinkamai neanalizuojamas ir poveikis išskiriamam anglies dioksido kiekiui, vartotojų saugumui ar apsirūpinimui maistu.

4.7 Pagal Komisijos tarnybų derybinę poziciją, daugiau dėmesio reikėjo skirti sutarties poveikiui deramam darbui, neoficialiam užimtumui ir darbo vietų perkėlimui. Tai leistų tiksliau prognozuoti kitą socialinį poveikį, pavyzdžiui, poveikį skurdui, sveikatai ir švietimui<sup>(15)</sup>.

4.8 Stebėtina, kad poveikio tvarumui vertinime neatsižvelgiama nei į daugelį kitų tyrimų, kuriuose buvo nurodytos galimos skaudžios laisvosios prekybos sutarties pasekmės Indijai<sup>(16)</sup>, nei į ES susirūpinimą dėl 4 būdo poveikio užimtumui.

4.9 EESRK neseniai priėmė nuomonę dėl poveikio tvarumui vertinimo, kurioje nurodė geriausios praktikos metodikos gaires, kurias reikėtų naudoti vertinant visapusišką laisvosios prekybos sutarties poveikį<sup>(17)</sup>.

4.10 EESRK rekomenduoja atlikti naujus tyrimus, kurie, remiantis šiomis gairėmis, aiškiai atsižvelgtų į laisvosios prekybos sutarties poveikį ES ir Indijos visuomenei, visų pirma darbo teisėms, 4 būdai, moterims, vartotojų apsaugai, MVĮ, neoficialiai ekonomikai, aplinkai, žemės ūkiui (įskaitant apsirūpinimą maistu), skurdui ir klimato kaitai. Šiuos naujus tyrimus reikėtų atlikti kartu su nepriklausomais viešais moksliniais tyrimais ir praktiniais seminarais.

<sup>(10)</sup> Žr. 4 išnašą, p. 277 (2009 m. PTV – visa citata pateikta 4 punkte)

<sup>(11)</sup> Ten pat, p. 278.

<sup>(12)</sup> Ten pat, p. 279.

<sup>(13)</sup> Ten pat, p. 280.

<sup>(14)</sup> Ten pat, p. 51.

<sup>(15)</sup> Žr. 1 išnašą.

<sup>(16)</sup> Žr. 4 išnašą.

<sup>(17)</sup> EESRK nuomonė „Poveikio tvarumui vertinimas ir ES prekybos politika“, 2011 5 5, OL C 218. 2011 07 23, p. 14.

4.11 Tačiau visa tai nereiškia, kad laisvosios prekybos sutartis būtina darys neigiamą poveikį. Vis dėlto tai bent jau *prima facie* rodo, kad yra tikimybė, jog laisvosios prekybos sutartis gali turėti šį poveikį. Vien to jau užtenka pavesti Europos Komisijai atlikti tolesnius tyrimus, ypač kai, kaip aptarta pirmiau, ES yra teisiškai atsakinga už savo išorės politikos poveikio ES viduje ir už jos ribų vertinimą.

## 5. ES atsakomybė

5.1 Dėl prekybos liberalizavimo besideranti vyriausybė turi visų pirma atsižvelgti į savo politikos ekonominį ir socialinį poveikį. Be abejonės, Indija visų pirma yra atsakinga už savo politikos poveikį šalies gyventojams. EESRK pripažįsta problemą, kurias tenka spręsti Europos Komisijai derantis su Indija – šalimi, kuri visiškai teisingai eina savo keliu sprendama žmogaus teisių, darbo standartų, tvaraus vystymosi ir pilietinės visuomenės klausimus. Tačiau tai dar nereiškia, kad ES šiuo požiūriu pati neturi prisiimti atsakomybės. Iš tiesų tai yra teisinis įsipareigojimas.

5.1.1 Pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 207 straipsnį prekybos ir vystomosios pagalbos politika turi būti vykdoma vadovaujantis Sąjungos išorės veiksmų principais ir tikslais. Pastarieji yra išdėstyti Europos Sąjungos sutarties 21 straipsnyje ir apima šiuos principus:

*žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių visuotinio ir nedalomumo, pagarbos žmogaus orumui, lygybės ir solidarumo principus bei Jungtinių Tautų Chartijos ir tarptautinės teisės principų laikymąsi*

ir šiuos tikslus:

*skatinti besivystančių šalių ekonominį, socialinį ir aplinkos apsaugos tvarų vystymąsi, pirmiausia siekiant panaikinti skurdą.*

5.2 EESRK ragina Europos Komisiją laikytis savo teisinio įsipareigojimo užtikrinti, kad ES ir Indijos laisvosios prekybos sutartis nepažeistų žmogaus teisių ir netrukdytų pastangoms skatinti tvarų ekonomikos, visuomenės ir aplinkos apsaugos vystymąsi ir skurdo panaikinimą. Komitetas pabrėžia, kad svarbu sukurti Tarptautinės darbo organizacijos skatinamomis teisėmis grindžiamą pagrindą, skirtą dirbantiems neoficialios ekonomikos sektoriuje.

## 6. Laisvosios prekybos sutarties stebėseną ir taisymas

6.1 ES turi užtikrinti, kad jos politika ne didintų skurdo, o padėtų jį panaikinti. Šį įsipareigojimą galima įvykdyti užtikrinant, kad laisvosios prekybos sutartyje būtų numatytos sąlygos, pagal kurias vykdomas prekybos liberalizavimas galėtų būti pakeistas, jei pasireikštų jo neigiamas poveikis, o sukuriant veiksmingą stebėsenos mechanizmą būtų galima tokias sąlygas taikyti.

## 6.2 Žmogaus teisių laikymosi sąlyga

6.2.1 ES jau anksčiau įtraukdavo į dvišalius susitarimus atitinkamas nuostatas, siekdama užtikrinti, kad susitarimai nekenktų socialiniams tikslams. Nuo 1995 m. ES į kiekvieną prekybos ir bendradarbiavimo susitarimą su trečiosiomis šalimis įtraukia sąlygą dėl žmogaus teisių<sup>(18)</sup>. Neseniai pradėta į naujesnius susitarimus įtraukti sąlygą dėl žmogaus teisių pagal esamus pagrindų susitarimus. Tai gali būti teisiškai veiksminga, atsižvelgiant į tai, kokia buvo pirminė sąlygos dėl žmogaus teisių formuluotė ir kaip suformuluota „jungiamoji“ sąlyga vėlesniame susitarime.

6.2.2 Labai svarbu, kad į laisvosios prekybos sutartį būtų įtraukta veiksminga sąlyga dėl žmogaus teisių, nesvarbu, koku būdu tai bus pasiekta. 1994 m. Europos Bendrijos ir Indijos bendradarbiavimo susitarime yra sąlyga dėl žmogaus teisių, tačiau ankstesnio tipo. Kaip išaiškino Teisingumo Teismas, ši sąlyga leidžia laikinai sustabdyti Bendradarbiavimo susitarimą<sup>(19)</sup>. Ji neleidžia laikinai sustabdyti kitų susitarimų, pavyzdžiui, laisvosios prekybos sutarties<sup>(20)</sup>. Itin svarbu, kad laisvosios prekybos sutartis atitiktų ES deklaruojamą politiką dėl žmogaus teisių laikymosi sąlygos, į šią sutartį įtraukiant naują žmogaus teisių laikymosi sąlygą arba kruopščiai suformuluotą „jungiamąją“ sąlygą.

6.2.3 EESRK pabrėžia, jog labai svarbu, kad laisvosios prekybos sutartis atitiktų ES deklaruojamą politiką dėl žmogaus teisių laikymosi sąlygos į šią sutartį įtraukiant naują sąlygą dėl žmogaus teisių laikymosi arba kruopščiai parengiant „jungiamąją“ sąlygą. Tokią poziciją parėmė ir Europos Parlamentas<sup>(21)</sup>.

## 6.3 Tvaraus vystymosi nuostatos

6.3.1 Nemažiau svarbu, kad būtų tęsiama ir stiprinama ES geriausia praktika, susijusi su aplinkos ir darbo standartų įtraukimu į laisvosios prekybos sutartis. Tiek į ES ir Korėjos laisvosios prekybos sutartį, tiek į *Cariforum* ir ES ekonominės partnerystės susitarimą yra įtrauktos nuostatos, reikalaujančios pasirašiusių šalių užtikrinti, kad būtų laikomasi pagrindinių

<sup>(18)</sup> Europos Komisijos komunikatas dėl demokratinų principų ir žmogaus teisių laikymosi įtraukimo į Bendrijos ir trečiųjų šalių susitarimus, COM (1995) 216.

<sup>(19)</sup> Byla C-268/1994, Portugalija prieš Tarybą [1996] ECR I-6177, 27 punktą.

<sup>(20)</sup> L. Bartels, *Human Rights Conditionality in the EU's International Agreements* (Oxford: OUP, 2005 m.), p. 255. Tačiau susitarimų, kuriuose svarbiausių aspektų nuostata yra pateikta kartu su „nevykdymo nuostata“, kuri leidžia taikyti tinkamas priemones, padėtis yra visai kita.

<sup>(21)</sup> 2009 m. kovo 26 d. EP rezoliucija, 43 dalis, kurioje pabrėžiama, kad žmogaus teisių ir demokratijos sąlyga yra esminis laisvosios prekybos sutarties bruožas. Žr. taip pat bendrąją politiką, kuri atspindi 2011 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento rezoliucijoje, kurioje EP tvirtai remia teisiškai privalomų žmogaus teisių sąlygų įtraukimo į ES tarptautinius susitarimus praktikai, taikant aiškų ir tikslų konsultacijų mechanizmą, pagrįstą Kotonu susitarimo 96 straipsniu ir EP rezoliucija dėl žmogaus teisių ir demokratijos išlygų Europos Sąjungos susitarimuose (2005/2057(INI)).

TDO darbo standartų (absolius standartas) ir nebūtų mažinamas esamas jų aplinkos apsaugos ir darbo apsaugos lygis (santykinis standartas), taip pat kitos panašios nuostatos.

6.3.2 EESRK palankiai vertina tai, kad Komisijos narys Karel de Gucht išreikė savo pritarimą socialiniam ir aplinkos skyriui<sup>(22)</sup>. Tačiau Komitetas taip pat ragina Komisiją užtikrinti, kad šios nuostatos, kitaip nei pirmiau minėtų sutarčių nuostatos, būtų susietos su tokiais pat tvirtomis vykdymo užtikrinimo priemonėmis, kokios yra numatytos už kitų laisvosios prekybos sutarties dalių pažeidimus, arba tokiais pat nuostatomis kaip, pavyzdžiui, JAV laisvosios prekybos sutartyse<sup>(23)</sup>. EESRK taip pat ragina Europos Komisiją kurti paskatas bendradarbiavimo programomis ar panašiais mechanizmais, paremtais veiksmingų baudų už šių nuostatų pažeidimą sistema, kaip rekomendavo Europos Parlamentas<sup>(24)</sup>.

6.3.3 Europos Komisija turi įtraukti į ES ir Indijos laisvosios prekybos sutartį abiejose šalyse įgyvendomas darbo ir aplinkos apsaugos nuostatas, kurias būtų galima įgyvendinti įprastomis ginčų sprendimo procedūromis su teisės gynimo priemonėmis, apimančiomis laikiną prekybos išpareigojimų sustabdymą ir pinigines baudas.

## 7. Socialinės apsaugos sąlyga

7.1 Visose laisvosios prekybos sutartyse yra apsaugos sąlygos, leidžiančios laikinai sustabdyti prekybos liberalizavimą, jei pažeidžiama arba trikdoma vietos pramonė. Tikimasi, kad į šią laisvosios prekybos sutartį bus įtrauktos tokios nuostatos. Tačiau tokios nuostatos turi būti skirtos pirmiau minėtiems pavojams.

7.2 EESRK ragina Europos Komisiją užtikrinti, kad būtų įtraukta dvišalė socialinės apsaugos sąlyga, kuria būtų atsižvelgta ne tik į pavojus vietos pramonei, bet ir pavojus visuomenei, įskaitant darbo vietų perkėlimą. Ši sąlyga turėtų būti paremta *Cariforum* ir ES ekonominės partnerystės susitarimo 25 straipsnio 2 dalies b punktu, kuriame nurodoma, kad apsaugos priemonė gali būti taikoma, jei vienos šalies produktas įvežamas

į kitos šalies teritoriją tokiomis dideliais kiekiais ir tokiomis sąlygomis, kad trikdo arba gali trikdyti ekonomikos sektorių, ypač jei tai kelia rimtų socialinių problemų.

## 8. Pilietinės visuomenės stebėsenos mechanizmas

8.1 Tiek ES, tiek Indijos pilietinė visuomenė yra labai organizuota ir iniciatyvi. Abiejų šalių valdžios institucijoms būtų naudinga sukurti mechanizmą, kuris padidintų skaidrumą ir paskatintų konsultacijas, taip pat sumažintų nuogąstavimus ir užtikrintų pilietinei visuomenei tiesioginį ryšį su sprendimus priimančiomis institucijomis.

8.2 EESRK rekomenduoja sukurti pilietinės visuomenės stebėsenos mechanizmą, kuriame dalyvautų verslo, profesinių sąjungų, NVO, akademinės bendruomenės ir kiti atstovai, kaip rekomenduojama poveikio tvarumui vertinime. EESRK galėtų dalyvauti šiame procese<sup>(25)</sup>. Šį mechanizmą būtų galima sukurti remiantis ES ir Korėjos laisvosios prekybos sutarties ir *Cariforum* ir ES ekonominės partnerystės susitarimo modeliais, kuriuose dalyvauja daugelis pilietinės visuomenės suinteresuotųjų subjektų, kurie yra apmokyti ir finansuojami, kad galėtų veiksmingai dalyvauti stebėsenos mechanizme<sup>(26)</sup>.

8.3 Tiek poveikio tvarumui vertinime, tiek Europos Komisijos tarnybų derybinėje pozicijoje rekomenduojamas stebėsenos mechanizmas<sup>(27)</sup>.

8.3.1 Toks stebėsenos mechanizmas turėtų atlikti konkrečią funkciją, susijusią su socialinės apsaugos sąlyga. Paprastai veiksmingas apsaugos sąlygų taikymas priklauso nuo susijusios pramonės šakos organizuotumo lygio. Akivaizdu, kad tai yra daug sudėtingiau neoficialios ekonomikos atveju.

**8.3.2 EESRK rekomenduoja pilietinės visuomenės stebėsenos mechanizmui suteikti įgaliojimą teikti konkrečias rekomendacijas dėl būtinumo akyviau taikyti socialinės apsaugos sąlygą, pagal kurią atitinkamos valdžios institucijos privalėtų pateikti pagrįstą atsakymą.**

2011 m. spalio 27 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto  
pirmininkas  
Staffan NILSSON

<sup>(22)</sup> Žr. 7 išnašą.

<sup>(23)</sup> Pvz., JAV ir Jordanijos laisvosios prekybos sutarties 17 straipsnio 2 dalies b punktas.

<sup>(24)</sup> 2010 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl žmogaus teisių, socialinių ir aplinkos apsaugos standartų tarptautinėse laisvosios prekybos sutartyse, 2 dalis.

<sup>(25)</sup> Žr. 3 išnašą, p. 275–280.

<sup>(26)</sup> Žr. 18 išnašą.

<sup>(27)</sup> Žr. 4 išnašą, p. 288.; žr. 1 išnašą, p. 2.